

Organisationen

Leader är en metod där privat, ideell och offentlig sektor arbetar tillsammans genom lokala initiativ, kunskap, innovativa idéer och engagemang för att utveckla och stärka attraktionskraften för ett hållbart, levande samhälle. Föreningens syfte är, att utgående från Ålands befolknings egna behov och värderingar, verka för att bevara den lokala servicen och de lokala arbetsplatserna, kunnande och sysselsättning, samt främja och utveckla den lokala befolkningens och besökarnas trygghet och trivsel i enlighet med principerna för hållbar utveckling. Detta sker i huvudsak genom att föreningen implementerar Leadermetoden på Åland genom de två olika programmen för Eus jordbruksfond och havs-, fiskeri- och vattenbruksfond.

Medlemmar

Lokalkraft Leader Ålands medlemmar består i dagsläget av över hundra medlemmar bestående av föreningar, privatpersoner och kommuner. Samtliga 16 kommuner är medlemmar i Leader Åland vilket visar på ett förtroende för den lokala utvecklingsmetoden.

Resurser

Föreningen har en anställd verksamhetsledare på heltid. Arbetstiden fördelas på Leader, Fiskeleader och föreningens egen verksamhet. De lokala aktionsgrupperna (Leader- och Fiskeleadergruppen) består av 8-18 ledamöter i respektive grupp som representeras jämnt av tredje, privat och offentlig sektor. Styrelsen, som består av ordförande och 5-8 ledamöter, ansvarar för de övergripande frågorna, medan de lokala aktionsgrupperna ansvarar för förverkligandet av de antagna strategierna och behandlar projektansökningar. Höstmötet väljer ledamöter och ordförande för respektive grupp.

Kontor

Föreningen har sitt kansli på Ålands Landsbygdscentrum (ÅLBC). Rummet delas med Landsbygdsutvecklingen och Ålands fiskare. Vid Ålands Landsbygdscentrum finns sammanlagt 14 olika organisationer. En representant för varje organisation ingår i ledningsgruppen som beslutar om gemensamma ärenden och kostnader. På ÅLBC finns tillgång till gemensamma utrymmen som kök och lunchrum, mötesrum och utrustning samt kopieringsrum och skrivare.

Lokal utvecklingsstrategi för Leader på Åland 2023-2027

Leadergruppen är genomförare av lokalt ledd utveckling genom Leaderstrategin för Åland 2023-2027, vilken är framtagen inom ramen för Ålands del av Finlands CAP-strategiplan (landsbygdsutvecklings-programmet) för samma period. Totalt 1,3 miljoner euro har fastslagits för åtgärden sammanlagt under de fem åren (varav 320 000 euro till verksamhetsbidrag). Strategin är uppdelad i tre fokusområden inom vilka projekt kan förverkligas:

- Ett attraktivt och levande samhälle ger livskvalitet
- Lokalt engagemang för klimatanpassning & biologisk mångfald
- Kompetens och samverkan främjar utveckling

Under 2024 var intresset för projekt inom det första fokusområdet större än förväntat. Leadergruppen har därför beslutat att se över en eventuell omfördelning i finansieringsramen i strategin. Under 2025 planeras även marknadsföringsåtgärder för att locka fler projekt särskilt till fokusområdet för Lokalt engagemang för klimatanpassning & biologisk mångfald, t.ex genom att arrangera ett inspirerande seminarium. Leadergruppen behandlar ansökningar ca fyra gånger per år.

Samarbeten med andra Leadergrupper

De fyra tvåspråkiga Leadergrupperna i Finland och Ålands samarbete är starkt. En gång i månaden hålls digitala möten och utöver det arrangeras en gemensam fysisk träff per år. År 2025 är det Ålands tur att stå som värd. Träffen planeras äga rum i mitten av maj.

Det är även viktigt att fortsätta etablera kontakt med de svenska Leadergrupperna. Under 2024 har inledande diskussioner om ett eventuellt gemensamt samarbetsprojekt kring beredskap påbörjats mellan Leader Västra Småland (SE) och Leader Åland, tillsammans med Hushållningssällskapen i Jönköping och på Åland. Diskussionerna fortsätter under 2025.

Leadergruppen har möjlighet att delta i lokala, nationella och internationella evenemang. Här finns möjlighet att utbyta erfarenheter med andra Leadergrupper, öka förståelsen för Leadermetoden och bidra till kompetensutveckling samt hitta potentiella samarbetspartners. Bland annat arrangeras LINC (Leader Inspired Network Community) årligen. Under 2024 ägde eventet rum i Rumänien och tanken på att ansöka om att arrangera LINC på Åland 2027 väcktes. Planeringsarbetet kring detta påbörjades under 2024 och fortsätter framledes. För fortsatt planering är det även fördelaktigt att fler från Åland deltar i LINC 2025 som arrangeras i Österrike.

Fiskeleader på Åland 2023-2027

Fiskeleadergruppen är med sin strategi Fiskets lokala utvecklingsstrategi 2023-2027 sedan maj 2024 genomförare av åtgärden Lokal utveckling i Ålands del av Finlands operativa program för Europeiska havs-, fiskeri, och vattenbruksfonden 2021-2027. Totalt 650 000 euro är budgeterat för lokal utveckling (ca 160 000 euro i drift) under samma period. Strategin är uppdelad i tre fokusområden inom vilka projekt kan förverkligas:

- Välmående fiskbestånd & livsmiljö
- Smak av sjö & hav
- Fiskekultur i arbete och fritid

Möjligheterna till förverkligande av olika projekt genom Fiskeleader marknadsförs genom olika annonskampanjer och sociala media. Fiskeleadergruppen behandlar ansökningar i mars, juni, september och december.

Vid ett flertal tillfällen har Leader Åland arrangerat fiskeseminarium, vilket planeras bli ett årligt återkommande evenemang för att samla olika intresserade aktörer kring aktuella teman, samtidigt som vi hoppas inspirera till utvecklingsmöjligheter. För att sprida information ytterligare tillfrågas fiskelag under vårvintern 2024/2025 om Fiskeleader-information inför eller i samband med deras stämmor. För ytterligare uppsökande verksamhet kan en utvecklingskoordinator anlitas.

Marknadsföringsaktiviteter

- Fiskelagsturné vår-vinter 2025
- Annonskampanj
- Anlita utvecklingskoordinator
- Arrangera fiskeseminarium maj 2025

Erfarenhetsutbyte och nätverkande med andra Fiskeleadergrupper i Finland kan ge nya projektidéer. Bland annat fortsätter Fiskeleader på Åland att titta på möjligheterna med att få igång ett mästar-gesällprojekt för småskaligt yrkesfiske, med modell från Finland.

Information och synlighet

En stor del av Lokalkraft Leader Ålands uppgift är att sprida information om Leadermetoden och lokalt ledd utveckling, samt de möjligheter som EU-programmen ger. Föreningen informerar om möjligheten till förverkligande av projekt och den rådgivning som erbjuds, samt ser till att öppenhet finns så att fler kan ta lärdom och hjälp av de som redan har erfarenhet av Leaderprojekt. Föreningen bevakar aktuella frågor lokalt, nationellt och internationellt och sprider information om detta.

Information om verksamhetens aktualiteter och möjligheter till utvecklingsstöd sprids bland annat genom pressmeddelanden, social media, hemsidan, medlemsbrev och digitalt till övriga kontakter. Utöver det hålls allmänna och riktade informationstillfällen och besök i olika kommuner.

Alla som får stöd genom EU-programmen har en skyldighet att informera om Europeiska unionens medfinansiering. Leader Åland köper in individuella skyltar i plåt till beviljade Leader- och Fiskeleaderprojekt. Likt tidigare får föreningens medlemmar skyltarna kostnadsfritt.

Skolning, samarbete och nätverkande

Alla ansökningar registreras i det elektroniska stödsystemet Hyrrä. Leaderkontoret ger skolning om systemet både för sökande och Leader- och Fiskeleadergruppens ledamöter. Leaderkontoret ger rådgivning, bereder och sammanställer ansökningarna, vilka sedan behandlas sedan av Leader- / Fiskeleadergruppen, som träffas ca fyra ggr vardera i året. Leadergruppen ger utlåtande till Ålands landskapsregering, som kontrollerar lagligheten och fastställer besluten. Samarbetet med landskapsregeringen är viktigt och gemensamma riktlinjer och rutiner skrivs ner för att kvalitetssäkra arbetet för alla parter.

Det är viktigt att de som sitter i styrelsen för föreningen och de som ingår i aktionsgrupperna har kunskap om de regelverk som finns för att kunna ta bra beslut och på ett bra sätt genomföra strategin. Utbudet av externa skolningar och seminarier bevakas internationellt och regionalt.

Leader deltar i mån av möjlighet fortsättningsvis i de nätverk som etablerats under åren i stort och smått både lokalt och internationellt. Leader Ålands representation i några nätverk:

Ålands Landsbygdscentrums ledningsgrupp

Ledningsgruppen för Ålands Landsbygdscentrum har beslutat att besöka Gotland under 2025 för att stärka samarbetet och utbyta erfarenheter med Gotland Grönt Centrum.

Organisationskommittén för Landsbygds gala

Leader Åland har sedan 2019 suttit med i planeringsgruppen för Landsbygds gala som arrangeras vartannat år. Under 2025 påbörjas planeringen för galaåret 2026.

Styrgruppen för landsbygdsutveckling

Verksamhetsledaren är Leader Ålands representant i landsbygdsutvecklarens styrgrupp.

Nätverksgruppen för projektet Smakturism

Leader Åland ingår i nätverksgruppen som initierade ERUF-finansierade projektet Smakturism på Åland (SMÅL) som leds av Högskolan på Åland. Projektet startade hösten 2024 och pågår till 2026.

Verksamhetsledare för tredje sektorn

Öppet nätverk för verksamhetsledare i tredje sektorn på Åland.

Innovation Lab

Verksamhetsledaren sitter i styrgruppen för Högskolan på Ålands projekt Innovation Lab.

Bärkraft.ax

Leader Åland är medaktörer i nätverket för arbetet med utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland.

Finlands byar

Finlands byar har en anställd Leaderombudsman, Heli Walls. Leader Åland är medlem i Finlands byar för att understödja fortsatt verksamhet kring detta. Leader Åland deltar även i arbetsgruppen för Svenskfinlands byar.

Hela Norden ska leva

Hela Norden ska leva består av alla nordiska länder och självstyrande områden, förutom Grönland, och arbetar för lokal samhällsutveckling och landsbygdsutveckling. Leader Åland är medlem och har den åländska platsen i styrelsen.

En ersättare bör tillsättas under 2025. Hela Norden ska leva har under 2024 påbörjat arbetet med en ny hemsida för erfarenhetsutbyte, samt ansökt om finansiering från Nordisk kulturkontakt Demos, för att arrangera workshops under 2025-2026 runt om i Norden inom projektet Ett hållbart nordiskt civillsamhälle.

Föreningens övriga mål och aktiviteter under 2025

- Utreda för- och nackdelar kring företagsstöd genom Leader runt om i EU
- Bevaka arbetet med programperioden 2028-2034
- Förbereda för Ungdomsleader på Åland
- Utreda möjligheten att starta en frivillighetsportal / talkoport

Finansiering

Verksamhetsbidraget för Leader och Fiskeleader är 100 % finansierat av EU-medel och finansiering från Ålands landskapsregering. Verksamhetsbidraget är från och med den nya programperioden resultatbaserad och kommer att betalas ut procentuellt på basen av beviljade projekts redovisningar. Ett förskott om 182 400 euro för Leadergruppens verksamhetsbidrag har erhållits under 2024. Utöver det är föreningens egen kassa och medlemsintäkter en viktig trygghet.

Budget för projektstöd som beviljas genom Leader och Fiskeleader presenteras i respektive strategi. Utbetalningen av dessa hanteras av Ålands landskapsregering, varför de inte finns omnämnda i bifogad budget.

Överstigande kostnader och övrig verksamhet finansieras med föreningens egna medel.

Föreningens medlemsintäkter är avgörande för att täcka upp där verksamhetsbidragen inte räcker till. Tack vare medlemsintäkterna kan en fortsatt kvalitativ och bärkraftig verksamhet tryggas. Dessutom kan dessa medel användas till motfinansiering i internationella samarbetsprojekt för samhällsnyttiga åtgärder, för temaprojekt som samordnar mindre investeringar och utvecklingsprojekt på Åland, ungdomsleader samt andra åtgärder kopplat till landsbygdsutveckling. Höstmötet fastställer medlemsavgifterna.